

**R. P. Antonii De Escobar Et Mendoza, Vallisoletani,
Societatis Iesv Theologi, Vniversæ Theologiæ Moralis,
Receptiores Absqve Lite Sententiæ nec-non
Problematicæ Disquisitiones ... Volumen ...**

Ivstitia Et, Ivs. Sex Libris totidem Tractatus appono, nempe de rerum
Dominio, de Restitutione, de Contractibus Gratuitis, de Contractibus
Onerosis, de Contractibus Fortunæ, de Contractibus Adminicularis, de
Quasi-Contractibus, & nonnullis Innominatis

**Escobar y Mendoza, Antonio de
Lugduni, 1663**

10. Cui facienda restitutio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80681](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80681)

CAPVT VIII.

Quid restitui debeat pro adulterio?

38 **U**M eo adulterio possint coniux & proles legitimæ circa sustentationem, hereditatem, &c. damnum sustineri, licetum est, quod uterque adulterans, nata eis prole, debeant, cum id damnum causent, eatenus restituere, quatenus possunt sine altioris boni detrimento, & maioris mali causatione. Laym. l. 3. tr. 3. p. 1. c. 14.

39 **A**dultera ordinariè non tenetur proderere, quod proles eius sit spuria. Quia & viro suo infestiam, & sui odium, & domesticas discordias crearet, ac famam suam prodigeret, quibus damna fortuna merito cedunt. Accipitur prole, quod proles matri non teneatur credere, nisi sed deesse illegitimam. Filius m. 3. 2. n. 222. Debet tamen si potest, aliis iniustis damnum compensare. Primum diligentius administrando rem familiarem. Secundum de cultu corporis detrahendo. Tertium si habeat bona propria plus legitimis, quam spatio relinquendo. Quarto, eum inducendo, ut relicta hereditate, vel eius parte, statum Ecclesiasticum, vel Regulare ineat, si idoneus existat. Trullench. l. 7. Decal. capite 9. dubitat. 4.

40 **A**dulter verò pater spurij etiam sæpe excusatur vel in toto, vel ex parte, siue quia damnum ab adultera compensatum fuit, vel compensandum creditur, siue quia restitutio non potest fieri sine vitæ periculo, famæ dispendio, tribulatione, ac discordia familiarum. Siue quia non est certus, prolem esse suam. Lessi. l. 2. c. 10. dub. 6. Bonac. de mat. d. 2. q. 4. p. 11. Trullench. l. 7. Decal. c. 8. dub. 7.

CAPVT IX.

Quid restituendum pro fama, & bonis spiritualibus: ut inductione ad peccatum, à Regulari statu auocatione?

41 **P**RO fama restituenda est fama. Cum autem id quis non potest, non tenetur ad pecuniam ac bona fortunæ, nisi per sententiam Iudicis cogatur, sic satisfacere. Eadem est ratio de reliquis. Attamen si lædendo famam in bonis etiam fortunæ alteri damnum esset allatum, relatiendum proculdubio est omnes communiter.

42 **S**i quis alterum intinxit ad peccatum suasio, vel exemplo suo, tenetur quidem ex charitate, quoad potest, eum ad meliorem statum inducere, tum reuocare. Sed non ex iustitia. Lessi. l. 2. c. 8. quid debeat dub. 2. nu. 20. Laym. l. 3. tr. 2. p. 1. c. 18. n. 1. Si quis

autem induxit fraude dolo, iniusto metu, &c. tenetur ad id ex iustitia. Quia quisque habet ius, ne iniuste lædatur, in spiritualibus bonis. Unde si læditor, debet id spirituale restituere, si potest. Laym. citatus.

43 **S**i quis aliquem (etiam Nonnitiū) ab ingressu Religionis, tamen siue vi vel fraude abduxit, & si grauius deliquit, id irrationabiliter agendo, ac pròinde teneatur ei rursus ingressum ex charitate suadere: non tamen ex iustitia vel illi, vel Religioni tenetur, quæ nullum adhuc in eum ius acquisiuit. Laym. l. 2. tr. 2. c. 8. Attamen si Religiosum ad apostasiam induxerit suafione, aliaue operatione, obligatur ex iustitia Religioni ad restitutionem; non quidem vi suafionis (quod aliqui volunt) loco alterius ingrediat; sed ut suadeat alteri, quoad potuerit, reditum, & compense Monasterio commoda, quæ ex hereditate, bonis, vel industria alterius expectabantur. Busemban l. 3. tr. 5. c. 2. dub. 6. a. 11. numer. 3.

44 **S**i quis demum veneno, phyltro, aliove modo alicui destruxit memoriam, rationem, &c. tenetur eodem modo, quo inutilitor, aut vulnerans beat qui (de quo supra) ad restitutionem lucris cessantis, alius memo & damni inde secuti in bonis fortunæ. Omnes res autem ratiōe venēcolui: ea enim vberius ad Quintum, Sex um, no destrui- & Octauum Decalogi præceptum volum. 5. xii, expresse.

CAPVT X.

Cui facienda restitutio?

45 **D**EBITA incerta, id est, quorum creditor ignoratur, vel conueniri non potest, tenetur ex quo quod nimium dicit, si proueniant ex contractu iusto, possessor sibi potest retinere, neque tenetur pauperibus erogare. Quia incertorum bonorum restitutio facienda est non iure naturali, aut diuino, sed tantum positio: Atque lex Canonica solum, præcipit, ut quæ iniuste sunt acquisita, per usuram, v. gr. si Dominus non possint, in pauperes, vel alias pias causas erogentur; de bonis autem incertis à bonæ fidei possessore in pauperes erogandis, Canonico iure nulla mentio habetur. Lessi. l. 2. c. 14. numer. 38. Laym. l. 3. sect. 3. tr. 2. c. 9. numer. 1. Nauarra de restit. l. 4. c. 2. n. 46.

46 **A**t possessor malæ fidei, aliusve iniustus dānificator, regulariter loquendo, tenetur illi restitutionem facere, cui rem abstulit, modo si is habeat aliquod ius in rem ablatam. Aut illi, cui damnum intulit, si restitutio facienda est ob damnum iniuste illatum. Aut illi, qui succedit in iura alterius, cui facienda erat restitutio. D. Thom. 2. 2. quæst. 62. art. 5. Sylui. ubi stultit. Medi. de restit. quæst. 2. Azor. tom. 3. lib. quarto capite 26.

47 **F**idei bonæ possessor, qui rem alienam bona fide accepit titulo emptionis, aut alio titulo oneroso, non tenetur postquam cognovit quid sit, ut rem esse alienam eam Domino restituere; sed recuperet potest rescisso contractu, restituere illi, à quo pretium pro bona fide accepit, ut valeat pretium suum recuperare traditum?

cupere. Tolet. l. 5. cap. 17. num. 12. Vasquez de
restit. c. 9. §. 2. dub. 2. Nauar. summ. capite 17.
num. 12.

48 Qui mala fide accepit debet rem restituere Domino, etiam si pretium solutum amittat: non vero eam potest restituere ei, à quo accepit, nisi certò sciat, eam esse vero Domino reddendam. Quia adest hic duplex titulus restitutionis, videlicet res accepta, & iniusta acceptio: & malitia, ac culpa suae amissionem pretij, & Damnum, quod inde patitur, imputare. Sylui. 2. 2. q. 62. a. 6. quæst. 1. concl. 2. Salom. & Bañes ibid. Molina tom. 3. d. 72. numer. 2. sectio. 2. Sermo redibit.

49 Bonæ fidei possessor, qui rem gratis à fure accepit, non potest eam furi tradere, nisi moraliter sit certus, rem Domino restitendam esse à fure. Similiter qui bona fide à fure emit aliquid, postquam cognouit alienum esse, tenetur restituere id vero Domino, si non possit inuenire furem, à quo pretium recuperet. Idem dixerim de eo qui inuenit furem, à quo rem accepit, sed furti reatui pretium restituere. Lessi. lib. 2. capite 14. dubitat. 3. Sayr. in clau. lib. 10. tr. 32. num. 85. Nauarra de restitut. lib. 3. capite 4. num. 191.

50 In foro conscientie qui sui creditoris creditori restituit, quod suo creditori debet, videtur satisfacere, & ad novam restitutionem non tenetur, modò debitum sui creditoris sit liquidum, nec ipsius creditoris damnum inde patitur: ut si tibi debeam centum argenteos, & tu tantum deni debeas meo fratri, si solvam fratri, tibi non amplius obligor. Quia dum soluo tuo creditori centum, cui debes tantundem, transero in me ins, quod ille in re habebat ad exigendum à te centum; vnde si tibi tantundem debeam possum vti compensatione, scio tamen, in foro externo me posse cogi tibi solvere, nisi res debita, quam tuo creditori restitui, sit illi obligata. Syluius 2. 2. quæst. 62. articulo octauo quæst. 1. Medi. de rest. q. 3. causa 5. Sayr. in clau. l. 10. tr. 5. cap. 7. num. 6. Filliuc. tr. 32. numer. 51. Laym. l. 3. sect. 5. tr. 2. c. 9. n. 8.

C A P V T X I.

De restitutionis circumstantiis nempe, Vbi, quando, quomodo, & quo ordine sit restituendum.

51 VANDO debitum est ex iniusta acceptione, restitutio facienda est expensis debitoris eo loco Vbi Dominus illa erat possessor, si ablata non fuisset: deductis etiam expensis, si quas creditor eam seruando, vel deferendo, agere debuisset. Quia restitutio orta ex iniusta damnificatione, in integrum fieri debet, ita ut creditor omnino seruetur indemnus. Tamen si deferendo in

locum Domini maiores expensas ex proprio suo facturis, quam res restituenda valet. Sunt qui doceant, re ad id non obligari, sed posse pauperibus elargiri; quod non omnino admiserim, si autem id sit admittendum, si spes addit fore aliquando, ut sine magno sumptu ipsi Domino, vel heredibus fieri valeat restitutio, res interim in loco tuto debet asservare. Nauar. summ. capite 17. numero. 43. Sylui. 2. 2. quæst. 62. articulo quinto quæst. 7. conclus. 1. Lessi. lib. 2. capite 15. dubitat. 8. numer. 14. & 15. Filliuc. tr. 32. n. 110. Azor. 10. l. 4. c. 32.

52 Quando verò restitutionis obligatio oritur ex re bona fide accepta, restitutio facienda est in loco, Vbi res tunc temporis habetur quo aliena esse dignoscitur. Quod si Dominus absens aliò transferri cupiat, suis sumptibus id curare debet; vel si ob eam causam possessor in Domini gratiam aliquid vult expendat, actione negotiorum id repetere poterit. Quia cum tuo damno non teneris Dominum in pristinum statum restituere, cum eum per iniuriam non detinueris, sed solum teneris ad rei custodiam, monito interim Domino, ut significet quomodo velit, eam ad se transferri, qua in re non teneris viros sumptus agere. Nauar. summa capite 17. numero 42. Filliuc. tr. 32. numero 108. Nauarra de restitut. l. 4. capite 3. numero 2. Sayr. in clau. l. 10. tr. 5. cap. 4. numero 9. Reginaldus l. 10. n. 231.

53 Quando debitum descendit ex contractu, vel quasi contractu, in quo res eadem numero est restituenda, ut in deposito, commodato, pignore; debet eo loco restitui, Vbi fuit traditum, expensis depositarij; nisi aliter iusta aliqua pactione sit conuentum. Vnde si quis equum accepit commodatum, & deinde alium in locum transiit, tenetur suis expensis restituere in loco, Vbi accepit; si autem dominus aliò commigrasset, non tenetur, qui accepit, eò mittere. Quæ verò debentur ex contractu, in quo pro re accepta est reddenda alia: restitutio ex natura contractus non quouis loco fieri potest, sed ibi facienda est, Vbi res pro qua datur, est accepta. Secundum quem locum etiam res, quæ datur, est assilmandæ; ut si quis emit equum Matrino, debet Matrino pretium reddere. Equidem quæ debentur ratione donationis, legationis testamenti, reddenda sunt in loco, Vbi erant, cum donaretur, nisi aliud in ipsa dispositione fuerit expressum, ac proinde expensis eius, cui suæ donata. Lessi. l. secund. capite 15. dub. 8. numero 53. Bonac. de restitut. dist. 1. q. 5. puncto 1. numero 12. & 13. Filliuc. tr. 32. cap. 4. q. 10. Vasquez de restitut. capite 10. numero 43. & 58. Nauar. summa capite 17. n. 42.

54 Circumstantiam Quomodo expendo. Certe modis restituendi potest ex quatuor hisce regulis dignosci. Prima est: debita occulta occulte sunt restituenda, publica verò publice, ut do ut modò publicæ usuræ, ad tollendam scilicet aliorum offensionem. Secunda. Res inferioris ordinis non sunt restituendæ cum rerum superioris detrimeto, v. gr. bona exteriora cum iactura honoris, & famæ; nec honores aut fama cum iactura regulariter. Tertia. Restitutio non potest fieri per partes, sed tota simul est facienda.

EL SCOBAR
Theos. Mor.
Tom. VII. II.
EL IV
6